

ИДЕНТИФИКОВАТИ, ИСТРАЖИТИ, ВАЛОРИЗОВАТИ, ЗАШТИТИТИ, ПРЕЗЕНТОВАТИ И ПРЕДАТИ НАСЉЕДНИЦИМА

Уз први број „Културног наслеђа“

Пред читаоцима и осталим чиниоцима јавности наше политичке заједнице је први број часописа „**Културно наслеђе**“. Из више разлога, од којих су неки познати само потписнику овог уводника – због тога ће неколике реченице у овом прологу бити написане у првом лицу једнине, што и није баш уобичајено у написима ове врсте, садржаја и намјене, а чему иначе ни овај аутор није баш склон – на ту чињеницу морамо рећи: коначно! Поводом појаве првог броја првенца периодике Републичког завода за заштиту културно-историјског и природног наслеђа, сматрамо потребним читаоце, конзументе, кориснике, наречену јавност и, понајвише, садашње и будуће сараднике нашег гласила, упознати о чему се ради кад је ријеч о „**Културном наслеђу**“.

Дакле, зашто, коме и чему „**Културно наслеђе**“? О чему је ријеч, тј. о каквом ентитету се ради кад се помене „**Културно наслеђе**“?

„**Културно наслеђе**“ је прије свега и најпрецизније дефинисано, часопис, тј. периодично гласило, за научно и стручно истраживање, промишљање, валоризовање и презентовање културног и историјског наслеђа, у најширем значењу те синтагме, у Републици Српској и Босни и Херцеговини и српског народа ма гдје он живио, и као такав он је медиј информисања *sui generis*. Разумије се, „**Културно наслеђе**“ неће игнорисати културно наслеђе у другим државама и других народа. Напротив. Осим темама о културном и историјском наслеђу, часопис ће се, повремено и у адекватној мјери, односно уколико се оно тиче цјелине феномена заштите, тзв. интегративне заштите, и консеквенција њеног испољавања на укупност социјалног битка нашег полиса, бавити и феноменима природног наслеђа, његове валоризације, презентације и заштите. Дакле, свим оним чиме се, на овај или онај начин, у оволикој или оноликој мјери, бави и његов оснивач и издавач.

А покретач и издавач „**Културног наслеђа**“ је Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа, који је једина институција из те области у Републици Српској. Наравно, заштитом, истраживањем и презентацијом културног наслеђа, не бави се само поменути завод, него и цијели низ других институција, као што су музеји, библиотеке, галерије, архиви, кинотеке и сличне установе. Али, Завод је специфичан баш по томе што, између осталог, на себи својствен начин, брине о непокретном материјалном наслеђу, што је, истовремено, и управна и стручна организација. Та чињеница се двоструко рефлектује на позицију, улогу и посљедице постојања и дјеловања Завода – с једне стране, то му обезбјеђује понеку предност (није на тржишту, него су му у Буџету Републике Српске унапријед гарантована иницијална средства за рад и остваривање програмских садржаја), али и низ непогодности (примарна улога му је рјешавање предмета/сагласности, дозволе, стручна мишљења, одобрења и сл./ разних „странака“ у тзв. управним поступцима, а тек потом бављење стручним пословима), које онда научно и стручно промишљање херитолошких феномена и појмова стављају у други план.

Замишљено је да „**Културно наслеђе**“ излази најмање једном годишње, а уколико се, еуфемистички казано, стекну услови, и два пута годишње, на српском језику и ћириличном писму, а по потреби поједини текстови биће преведени на неки од свјетских језика, односно објављени на језику на којем су изворно написани. Тираж часописа неће увијек бити исти: зависиће то и од тема које ће у њему бити заступљене и обрађене – али ће се оквирно кретати између 200 и 300 примјерака. Такође, ни обим неће бити фиксан, најчешће ће то бити, „старински“ казано, између десет (10) и петнаест (15) ауторских табака, на формату Б-5. Нажалост, објављени текстови неће бити новчано хонорисани. Иначе, све што се тиче финансијског садржаја и димензије излажења овог часописа, они су изузетно захтјевни, сложени и административно компликовани, што врло дестимулативно утиче на ма какав напор с циљем његовог публиковања.

Ипак, покретач и издавач „**Културног наслеђа**“ определијелио се за издавање свог периодичног научно-стручног гласила, легитимишући такву одлуку с више разлога. На првом мјесту је потреба да се и путем овог часописа широј јавности, а прије свега научној и стручној, дакле п(р)озваној, представи макар дио активности Републичког завода за заштиту културно-историјског и природног наслеђа у остваривању његове основне, законима прописане, улоге, а то је, као што је већ истакнуто, заштита и валоризација културне, историјске, архитектонске, градитељске и друге материјалне, прије свега непокретне, али и природне баштине народа, држава и политичких заједница на простору данашње Републике Српске и шире. То не значи да ће се у часопису публиковати само радови запослених у Заводу. Не – напротив, у њему ће се широм отворити странице за сарадњу са научним, културним, умјетничким, медијским и стручним радницима и другим

ствараоцима из институција науке, културе, образовања, умјетности, управе, медија комуникације, вјерских заједница и др. Други разлог за покретање часописа профила и оријентације „**Културног наслеђа**“, произлази из чињенице да у Републици Српској данас нема ниједног научног или стручног гласила сличног садржаја и концепције, па је тим прије било неопходно покренути један овакав часопис. Јер, Република Српска и српски народ – други конститутивни народи и националне мањине које живе у њој, такође – имају респектабилну културну, историјску и другу баштину, како материјалну, тако и нематеријалну, како непокретну, тако и покретну – наравно, не тако богату и разноврсну као што их имају, нпр. једна Грчка, Италија, Турска и сл., али сасвим значајну за наше услове – затим природно наслеђе и ријеткости, која још нису довољно рекогносцирана, регистрована, истражена, проучена, обрађена, заштићена, рестаурисана, валоризована, представљена јавности итд. Због тога ће се на страницама „**Културног наслеђа**“, надамо се, наћи и текстови о темама које нису директно у „надлежности“ Завода и његових стручњака, него неких других ресора, субјеката, научних области и дисциплина, а потписиваће их аутори из различитих „дестинација“, из Републике Српске и тзв. окружења – државног, националног, културног и сл. Јер, стало нам је да се и у нашој средини едукују, оспособе и промовишу нови, млађи кадрови који ће ускоро преузети своју херитолошку улогу и одговорност, у теорији и у пракси, на ползу заједнице у којој живе, али и добара која су им повјерена за заштиту, чување, евалуисање и презентовање.

Имајући претходно написано на памети, казали смо да најаву првог броја нашег часописа дочекујемо узвиком – коначно! То је због тога што сам – то је оно што сад иде у првом лицу једнине – одлуку (у значењу правног акта) о његовом покретању донио релативно давно, почетком 2014. године. Наиме, још док сам био „само“ вршилац дужности директора Завода, увидио сам и „препознао“ „празнину“ у нашој часописној продукцији и уопште у херитолошкој публицистици, и то оцијенио као битан недостатак, отежавајући чинилац напорима да се што боље и ефикасније идентификује, истражи, валоризује, заштити, очува и представи културно-историјско наслеђе у Републици Српској, а донекле и дјеловање, односно резултати Републичког завода за заштиту културно-историјског и природног наслеђа у његовом, у то вријеме, скоро двије и по деценије дугом постојању. С циљем да се уочена „празнина“ некако попуни, а тиме омогући и изражавање креативних способности „домаћих“ и других аутора, донио сам поменуту одлуку о покретању часописа „**Културно наслеђе**“. Послије тога услиједила је његова регистрација у Министарству просвјете и културе Републике Српске и упис у Регистар јавних гласила, о чему свједочи и податак у импресуму часописа. Нажалост, те и наредних неколико година, Завод није имао довољно финансијских средстава за тај „пројекат“, па се први број нашег часописа појављује тек поткрај ове, 2018. године, кад и

исписујем овај уводник. Упркос свему, надамо се да ће у наредним годинама „**Културно наслеђе**“ излазити редовно, макар једном годишње.

Као што је од раније познато, културним, историјским, духовним, умјетничким, градитељским и другим наслеђем и традицијом бави се више научних и стручних области и дисциплина, као нпр.: херитологија, археологија, историја, етнологија, архитектура, историја умјетности, грађевинарство, географија, туризмологија, теологија, палеографија, комуникологија, социологија, економија, филологија, информатичке и конзерваторске науке, право, музикологија, кинематографија, неке природне и друге науке, струке и вјештине. „**Културно наслеђе**“ ће бити отворено за различите научне приступе истраживању и тумачењу прошлости, баштине и традиције, односно њихових реликата данас, не фаворизујући и не форсирајући унапријед ни једну школу мишљења, теоријску оријентацију, парадигму или правац истраживања, односно стил писања. Комплементарно овом ставу је и одређење Редакције да не преузима и не сноси одговорност за било чије ставове, спознаје и/или увјерења у објављеним научним или стручним чланцима, који јесу и могу бити „својина“ само њихових аутора. Разумије се, у овом часопису неће бити простора за радове у којима би се, по мишљењу Редакције, на било који начин промовисали инкриминисани садржаји, кршила ма која и ма чија људска права, односно било ко дискриминисао. То нису најаве никаквих рестриктивних мјера ни призивање цензорских „маказа“, него тек назнака да ће се водити рачуна о садржају и порукама објављених текстова.

Главни критеријум публикавања понуђених текстова биће њихова научна и/или стручна, односно умјетничка утемељеност, релевантност и компетентност, а затим и актуелност саме теме, њихов друштвени кредибилитет и посљедице, што ће, поред Редакције, процјењивати и мјеродавни рецензенти. Редакција ће се трудити да сваки научни текст има најмање двије тзв. анонимне рецензије, а стручни и остали текстови најмање једну. Сви радови, да би били објављени у „**Културном наслеђу**“, морају бити лекторисани и савремено опремљени. О томе ће већ у првом броју актуелизованог часописа, на његовим посљедњим страницама, ауторима, рецензентима и свим осталим сарадницима и креаторима бити презентовано детаљно упутство. Надамо се да ће „**Културно наслеђе**“ ускоро имати и своје електронско издање.

Сви писани и/или други прилози који буду достављени Редакцији „**Културног наслеђа**“ с амбицијом да у њему буду и објављени, биће, с обзиром на садржај, квалитет, значај и приступ актуелизованој теми, донекле и понекад и обим рукописа, начин опреме и друге релевантне критеријуме, разврстани и евалуисани у девет основних категорија, од којих зависи и оцјена, тј. број бодова за објављени рад. Те категорије су:

- оригинални научни радови;
- прегледни чланци;

- претходна саопштења;
- краћи научни радови;
- огледи/есеји
- стручни радови/извјештаји о истраживањима;
- преводи;
- критике, полемике;
- осврти, прикази, информације,

а публикаваће се у сталним и/или повременим рубрикама, које могу али и не морају имати сталне наслове.

Одлуком надлежног ауторитета оснивача и издавача часописа, **„Културно насљеђе“** ће имати редакцију која ће бројати укупно девет (9) чланова. У тај број улазе: главни и одговорни уредник, замјеник главног и одговорног уредника, секретар редакције, графички и уредник електронског издања, те још пет (5) чланова из реда научних, стручних и умјетничких стваралаца из Републичког завода за заштиту културно-историјског и природног насљеђа и научних, културних и образовних институција из Републике Српске, БиХ и иностранства. За обављање дужности првог главног и одговорног уредника **„Културног насљеђа“**, одлуком директора Завода, именован је мр Слободан Наградић, за замјеника главног и одговорног уредника др Милијана Окиљ, секретара Редакције проф. Светлана Шиљеговић, док ће остали чланови Редакције и још неколики рецензенти (чија имена се не налазе у импресуму првог броја часописа) бити именовани посебним актом у наредном периоду. Сједиште редакције је у просторијама Републичког завода за заштиту културно-историјског и природног насљеђа, у Бањој Луци, у улици Вука Караџића, број 4.

На крају овог кратког пролога, а поводом првог броја **„Културног насљеђа“**, позивамо све заинтересоване ствараоце из поменутих, али и других научних, стручних и умјетничких области и дисциплина, да буду наши сарадници, тако што ће нам доставити своје ауторске прилоге (научне расправе, есеје, стручне анализе, осврте, приказе, преводе и сл.), затим написати рад по „наруџбини“ кад то буде потребно, препоручити неког новог аутора за сарадника, предложити адекватне посебне теме за елаборацију итд.

Мр Слободан Наградић